

var hun spændt på. Det er vi andre også. Det er klart, at ministeren selv kan svare på det, men han kan selvfølgelig ikke gå længere, end der kan blive et flertal.

Jeg er meget optimist med hensyn til, at det lykkes at lave noget bedre, end vi har nu, men omvendt vil jeg også advare imod at være lidt for overoptimistisk. Jeg tror nok, de fleste af ordførerne, der har været på talerstolen i dag, er ikkerygere, og hr. Jørgen Winther kunne f.eks. ikke give nogen klar besked på, hvor mange i hans gruppe der ville støtte forslaget. Det kunne den konservative ordfører heller ikke, og der var vist også visse andre.

Så pas nu på, jeg tror, vi skal være meget taktske i det spil her og ikke ligesom overdrive og slet ikke provokere de her kære rygere, men jeg håber det bedste.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Det skulle være så godt, og så blev der en faneflugt her til sidst. Altså, jeg ved da godt, at der er folk, der ryger; det kan jeg jo ikke undgå at vide, og jeg ved da også godt, hvordan Folketinget har det med det, og at Folketinget vil være delt, når vi skal stemme engang, og derfor har jeg, som jeg sagde til ministeren, en forståelse for, at han jo ikke kan bevæge sig længere, end det er muligt. Men jeg vil holde fast ved, at det er min overbevisning, at vi kommer længere, end vi gjorde sidste gang. Der er kommet en meget større forståelse for, at det er ikkerygerne, der har ret til at være fri for røg.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg synes, det helt afgørende er, at man sikrer folk retten til at være i et miljø frit for røg. Det er det helt afgørende, og jeg synes, det er meget farligt, og jeg vil godt advare sundhedsministeren mod det, ligesom at tage hele den dér rollemodelproblematik ind, som jo dybest set bygger på at give folk dårlig samvittighed. Og der kan man så træffe nogle beslutninger, når det gælder skoler og institutioner, men man kan jo ikke træffe nogen beslutninger, når det gælder folks hjem. Og det er jo dér, den allerstørste rollemodel fungerer, men der kan man ikke træffe nogen beslutninger. Så jeg synes, at det, man skal gå efter, er, at folk kan blive fri for røg. Det er det helt afgørende.

Og så vil jeg lige sige til fru Yvonne Herløv Andersen: Det dér forslag om at rygerne bare

kan gå udenfor: Tror CD's ordfører ikke, vi får en masse klager fra naboerne hertil, når de i dagvis har set hr. Arne Melchior rende hvileløst rundt nede på Christiansborg Slotsplads?

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Dette havde hr. Søren Søndergaard nok ikke ventet, men det er rent faktisk et forsvar for hr. Arne Melchior, som er en af de mest hensynsfulde rygere, jeg har kendt. Han er den, der er nemmest at få til at lade være med at ryge dér, hvor CD er, og dér, hvor vi holder gruppemøde. Så han er sådan set en hensynsfuld ryger. Jeg tror ikke, man vil se ham futte frem og tilbage med hævet cigar nede foran. Han kan godt lade være at ryge, og det er det, vi beder om som ikkerygere.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 114:

Forslag til folketingsbeslutning om at fjerne pårørendes adgang til at modsætte sig en af døds skriftlige bestemmelse om organ-donation.

Af Jørgen Winther (V) m.fl.
(Fremsat 8/4 99).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Sundhedsministeren (Carsten Koch):

Venstre har stillet forslag om, at Folketinget pålægger regeringen at fremsætte et lovforslag, der ophæver de pårørendes adgang til at mod-

sætte sig en afdøds skriftlige bestemmelse om organdonation.

Det er både et væsentligt og også et meget vanskeligt emne, Venstre her tager op. Det er et stadig tilbagevendende spørgsmål, hvorvidt det er korrekt at tage det hensyn til de efterladte, som en slags vetoret vedrørende organdonation er udtryk for. Spørgsmålet har tidligere været rejst ud fra et retssikkerhedssynspunkt, men også ud fra et ønske om at sikre et så stort antal organer som muligt til transplantation. Bl.a. gik det nu fremsatte forslag ind i et beslutningsforslag, som Fremskridtspartiet fremsatte i 1996 med det formål at skaffe flere donorer her i landet.

At pårørende kan sige nej til organdonation, selv om den afdøde har sagt ja, er noget, som fra tid til anden vækker forundring hos personer, som har besluttet at sige ja til organdonation. Det vil uden tvivl være nemmere for den enkelte at forstå, hvis afdødes eget ønske er enefælgende for, om der foretages donation eller ej. De pårørende bliver fritaget for de vanskelige overvejelser i en i forvejen vanskelig situation.

En umiddelbar tanke ville også være, at der måske kan skaffes lidt flere organer med en sådan ændring af reglerne. Det er imidlertid uhyre sjældent – og det vil jeg understrege – det er uhyre sjældent, at organdonation må opgives fra personer, der er tilmeldt donorregistret på grund af de pårørendes modstand. Det er vigtigt at have i erindring, hvis man vil flytte og forøge antallet af donorer, organer til donation, at det altså tilsyneladende ikke er hindringen fra den såkaldte vetoret, der flytter noget.

Den nugældende lov giver, når vi læser lovens tekst, ikke de pårørende vetoret, men det fremgik af bemærkningerne til det oprindelige lovforslag, at man i overensstemmelse med hidtidig praksis og lægeetiske principper ville undlade donation i tilfælde, hvor de pårørende modsatte sig denne, skønt afdøde havde udtalt sig for donation. En sådan beslutning har baggrund i såvel moralske som etiske overvejelser, hvor man i givet fald vil komme til at stå over for spørgsmålet om, hvorvidt man – og det vil i det her tilfælde sige læger og sygeplejersker – skal påføre de pårørende lidelse for at effektivisere en beslutning, som afdøde har taget. Det vil de fleste sygeplejersker og læger vige tilbage for ud fra etiske overvejelser.

Og endelig står vi tilbage med spørgsmålet om, hvorledes en ufravigelig regel, som der

lægges op til på det her område, overhovedet skal gennemtvinges. For vi ønsker vel ikke, at politiet skal fjerne de pårørende, som er imod denne donation?

Hidtil har vi med oplysning til befolkningen prøvet at få så mange som muligt til at tage stilling til organdonation. Et vigtigt element i denne oplysningsindsats har været en opfordring til, at spørgsmålet om organdonation diskuteres med familiemedlemmer, således at de ved, hvad den afdødes holdning er, hvis de kommer til at stå i en situation, hvor de bliver spurgt. Hvis de pårørende på forhånd ved, at afdøde har truffet beslutning om at ville være donor, så må det alt andet lige ventes at være lettere for de pårørende at acceptere tingenes tilstand, end hvis oplysningen modtages, samtidig med at et kært familiemedlem dør.

I forbindelse med debatter om organdonation har Sverige og de svenske transplantationsregler hyppigt været fremhævet. Det er imidlertid også dér sådan, at afdødes pårørende informeres om afdødes ønsker, og såfremt de modsætter sig donation, vil denne formentlig ikke finde sted. Sådan er det i Sverige. Der er således i praksis ikke nogen forskel på de danske og de svenske regler.

Etisk Råd har været inde på det i deres debatbog »Organdonation, informeret eller formodet samtykke.« Jeg vil i øvrigt tillade mig at anbefale denne debatbog. Den er uhyre god at få forstand af. De var også i den bog inde på, at det nok generelt er sådan i de europæiske lande, at lovgivningerne ikke kan ses som fuldt dækkende for måden, hvorpå spørgsmålet om samtykke håndteres i praksis. Det er meget interessant at se, at den måde, hvorpå reglerne er skrevet ned, og den måde, hvorpå de håndteres i praksis, ikke er dækkende, kongruent, der er stor forskel.

Vores lovgivning, som den er nu, viser på en afbalanceret måde respekt både for afdødes og for de pårørendes holdninger vedrørende organdonation. Det er den enkelte, som selv tager stilling til sin holdning til organdonation, samtidig med at de pårørende ikke afskæres fra at kunne modsætte sig en sådan.

Det er kun i ganske få tilfælde, at de pårørende modsætter sig afdødes ønske. Vores praksis med at lade de pårørende have en slags vetoret er ikke forskellig fra praksis f.eks. i Sverige. Og endelig vil en ændret praksis kunne føre til uværdige situationer på sygehusene, som ingen af os vel ønsker.

Jeg finder derfor ikke, at der er behov for at ændre lovgivningen som foreslået, og kan ikke anbefale forslaget.

Dorte Bennedsen (S):

Transplantation af organer er et område, hvor udviklingen er gået utrolig stærkt de sidste 10-15 år, og resultaterne bliver stadig bedre og bedre. Alt andet lige betyder det, at behovet for organer til transplantation stiger, og i dag må vi desværre konstatere, at det er så stort, at der ikke er tilstrækkeligt med organer til at dække det.

Jeg tror, at enhver, der har beskæftiget sig med det her område, bliver optaget af, hvorledes der kan sikres flere organer til transplantation. Og problemet har i øvrigt ved flere lejligheder været genstand for debat både her i salen og i Sundhedsudvalget.

Det foreliggende forslag har vel også – tror jeg – ønsket om flere organer som en eller anden form for baggrund, men peger jo altså tillige på, at det ikke er rimeligt, at pårørende kan omgøre en beslutning i de tilfælde, hvor den afdøde har tilmeldt sig donorregistret.

Det er et synspunkt, som mange af os kan dele. Nu forholder det sig jo altså heller ikke helt sådan, at lovgivningen giver de pårørende en vetoret. Derimod siges det i bemærkningerne til det oprindelige lovforslag, at man som hidtil vil undlade donation i de tilfælde, hvor de pårørende modsætter sig det. Det er altså med andre ord en holdning, en beslutning, som myndighederne har påtaget sig ud fra en række etiske overvejelser, ikke en ret, de pårørende har.

De oplysninger, Sundhedsstyrelsen har kunnet give, tyder imidlertid på, at det er – og undskyld mig, misforstå ikke udtrykket – et ret teoretisk problem, da der er tale om meget, meget få tilfælde, hvor pårørende rent faktisk har modsat sig afdødes ønske.

I Sverige har man en lovbestemmelse om, at pårørende ikke kan modsætte sig donation, hvis afdøde har sagt ja. Altså en lovbestemmelse som den, forslagsstillerne ønsker i Danmark. Men ser man på den svenske praksis, ligger den reelt meget parallelt til de regler, vi følger, idet man normalt ikke vil foretage donation, hvis de pårørende er imod.

Og ved nærmere eftertanke er der vel egentlig gode etiske grunde til, at man i Danmark og Sverige uanset forskellen i lovgivningen har udviklet samme praksis. Ikke alene af hensyn til

pårørende, men da ikke mindst af hensyn til hospitalspersonalet, forekommer det ikke rimeligt at pålægge læger og sygeplejersker, at de mod de pårørendes vilje skal fjerne den organ-donerende person på et tidspunkt, hvor de pårørende ikke opfatter den pågældende person som endelig død.

Da en lovændring, som den forslagsstillerne ønsker sig, ikke vil – og jeg tror faktisk heller ikke forslagsstillerne mener at det bør – føre til ændringer i de meget få tilfælde, hvor der protesteres, selv om donor er tilmeldt donorregistret, så er der vel heller ikke grund til, at vi skal bruge vores kræfter på at ændre loven. Alt tyder på, at der er en gennemgående accept af, at afdødes ønske, når det er udtrykt gennem en tilmelding til donorregistret, bliver accepteret.

Derfor synes jeg, at det egentlig er væsentligt mere interessant, hvis jeg må bruge det udtryk, at vi i stedet for bruger vores kræfter på at drøfte, hvordan vi får langt, langt flere end de 3 pct., som er tilfældet dag, til at tage positiv stilling til donation, for derved og kun derved kan vi afhjælpe det, som jeg tror, vi alle sammen er enige om er det egentlige og væsentlige problem, nemlig: Hvordan får vi flere organer til transplantation?

Med disse ord vil jeg sige, at jeg har megen sympati for forslaget, men jeg synes ikke, at det er dér, vi skal lægge kræfterne, for det er et lidt teoretisk problem. Men jeg og Socialdemokratiet vil meget gerne indgå i en debat om, hvordan vi løser det egentlige problem med at skaffe organer og få befolkningen til at forstå, at det at donere organer er en god og rigtig og fornuftig ting.

Tom Beck (KF):

Det Konservative Folkeparti betragter spørgsmålet om organdonationen, som jo egentlig er spørgsmålet om egen og pårørendes ret og råden over det døde legeme, som et meget væsentligt etisk spørgsmål, som det bør være den enkeltes ret at afgøre.

På den baggrund er gruppens medlemmer frit stillede til at tage stilling til nærværende forslag og kommende lovforslag. Det er jo en kendsgerning, at folk vurderer og vægter hensynet til den afdødes beslutning om at donere organer på den ene side og hensynet til egen holdning til spørgsmålet på den anden side.

Sundhedsministeren, som jeg var enig med et langt stykke hen ad vejen, beskæftigede sig med konsekvenserne af varetøret og anførte, at

det kun var ganske få organer, man derved mistede, eller der gik tabt. Den socialdemokratiske ordfører, fru Dorte Bennedsen, understregede det samme.

Jeg vil imidlertid oplyse, at jeg via mit arbejde i Sygehusudvalget i Århus Amt er vidende om, at netop spørgsmålet om vetoretten er medvirkende til, at så få vil lave dette organ-testamente, og derfor bør man også have det med ind i overvejelserne.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Jeg synes, at det var nogle væsentlige synspunkter, der kom frem her, men som jo også tilsiger, at det her bør vi måske drøfte lidt mere. Min bekymring har været, sådan som jeg har oplevet beslutningsforslaget, at vi derved skulle pålægge nogle læger, nogle sygeplejersker en umulig og efter min mening uetisk opgave.

Men det var jo værd at gå ind i diskussionen, og det var derfor, jeg sluttede min ordførertale på den måde, som jeg gjorde: hvordan kommer vi til det, det hele i allersidste ende handler om?

Det er fint, jeg ville også blive irriteret, hvis jeg vidste, at jeg havde besluttet mig for et eller andet, og mine pårørende så kunne lave det om bagefter. Det er jo set under evighedens synsvinkel ret ligegyldigt. Det, vi bør interessere os for, er, hvordan vi får forklaret befolkningen, at det er fornuftigt at melde sig som organdonor. Og det synes jeg er en vigtig diskussion at gå ind i, og den synes jeg er værd at bruge tid på i stedet for her sådan lige at markere nogle meget håndfaste synspunkter.

Anne Baastrup (SF):

Jeg er fuldstændig enig med fru Dorte Bennedsen i, at vi skal være forsigtige i det her beslutningsforslag.

SF's folketingsgruppe er frit stillet. Der er dele af gruppen, der ønsker at støtte de tanker, der ligger i beslutningsforslaget, og der er dele af gruppen, der er afvisende.

Det, vi er enige om, er, at de dårlige historier, vi undertiden hører om behandlingen af pårørende, hvis nære er organdonor, skal holde op. Personalet skal have bedre mulighed for at give de pårørende lejlighed og ro til at sige farvel. Vi forventer selvfølgelig også, at sundhedsministeren i sit ønske om at få flere organdonorer er opmærksom på lige præcis det punkt.

Jeg lyttede naturligvis med interesse til ministerens begrundelse for afvisningen af forslaget

og har forståelse for indvendingerne, og jeg er herudover ganske enig i, at det ikke løser eller vil løse spørgsmålet om manglende organer, og det er jo slet ikke derfor, sådan som jeg læser beslutningsforslaget, det er stillet.

Skal vi have andre og flere organer, så kræves der andre metoder. Men det, der er vigtigt for de medlemmer af SF's gruppe, der støtter forslaget, er, at i den situation, hvor et menneske har ønsket at donere sit legeme til fordel for mennesker, som kan have glæde heraf, måske overleve på baggrund af den donation, så finder vi det uetisk, at dette ønske kan tilsidesættes af pårørende.

Vi erkender til fulde, at det ikke har noget at gøre med, at man som læge skal tvinges til at foretage sig noget, der er i strid med ens lægelige ansvar, lægelige forpligtelse, sygeplejerskeansvar osv. Men det er det ganske snævre, afgrænsede forhold, at har man som menneske besluttet og lavet testamente, der donerer ens krop, så er det ikke op til andre at nedlægge et veto. Det er den afgrænsning, som vi ønsker.

Birthe Skaarup (DF):

I Dansk Folkeparti har vi ikke de store problemer med det her forslag, selv om der for nogle sikkert er nogle etiske besværligheder forbundet med det. Vi har den principielle holdning ligesom forslagsstilleren, at ethvert ønske, som en afdød skriftligt har givet udtryk for i levende live, må efterleves af de pårørende. Altså såfremt en afdød har givet udtryk for at donere sine organer eller sit legeme væk, så skal det efterleves.

Nu må vi jo så samtidig, som andre også har været inde på her, konstatere, at der er donor-mangel i Danmark, og vi ser eksempelvis, at rigtig mange patienter er i dialysebehandling, fordi vi mangler donorer. Det er en kostbar behandling med store omkostninger til følge både for patienterne og også for de nærmeste pårørende, og samtidig så koster det naturligvis sygehusvæsenet dyrt.

Vi må konkludere, at der står alt for mange syge, der har behov for transplantation, på venteliste til et organ, og set i det lys mener vi her, at debatten og forslaget i dag er yderst velkomment. Også hvorledes der i fremtiden skal være en mulighed for at få flere til at donere organer.

Vi mener, at de pårørendes vetoret til at modsætte sig organdonation må fjernes, når der foreligger et skriftligt tilsagn fra en afdød, selv om vi ved, at mange som sagt kommer i en

situation, hvor man står i et stort dilemma og har store sjælekvaler.

Vi vil tilkendegive, at vi kan tilslutte os forslaget fra Venstre.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Nu hører jeg personligt til en af dem, der finder, at det er et meget hjerteløst forslag, der er fremsat. Men jeg vil sige, at der er en vis sammenhæng og konsekvens i det, Dansk Folkeparti siger.

Vi vil jo aldrig komme i en situation, hvor vi har organer nok. Det tror jeg alle er klar over. Og sandsynligvis vil det blive mere og mere grelt, fordi ønsket om organdonation vil vokse, samtidig med at vi forhåbentlig får færre og færre. Det eneste, der virkelig vil batte noget, er det ondsksfulde forslag, som Dansk Folkeparti har lavet om at fjerne fartgrænserne. Det vil batte noget. Så begynder det – jeg vil ikke sige, det vil hjælpe, for vi får sandsynligvis stadig væk ikke nok, men det er det eneste. Alt det andet er lidt meningsløst at sætte ind i diskussionen om at få organer nok, for det er for lidt, det drejer sig om.

Så er der den dér pointe, som fru Anne Bastrup nævnte om at få skabt bedre tryghed om situationen og derved kunne give flere organer, hvis man synes, at det er målet. Altså hvis målet er at få organer nok eller få flere, så er der kun Dansk Folkepartis afskyelige, ondsksfulde og kyniske forslag om at sørge for, at der blev slået nogle flere ihjel i trafikken.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Jeg har været så mange år i Folketinget, at jeg kan huske fru Margrete Aukens tidligere debatindlæg, og jeg kan huske, at de somme tider har været meget følelsesladede, men jeg vil gerne appellere til, at vi diskuterer det, sagen drejer sig om.

At fru Margrete Auken nu siger og næsten påstår, at der er et parti i Folketinget, der kom med et forslag om at fjerne fartgrænser med henblik på måske at få flere organdonorer, den debat vil jeg gerne appellere til at vi holder helt ude af denne sammenhæng.

Det her er et forslag, der går på, at når nogle mennesker har tilkendegivet, at de gerne vil afgive et organ, når de er hjernedøde, skal det være sådan, at det bliver respekteret. Det har ikke noget med fartgrænser eller noget som

helst at gøre, og jeg synes altså, det er at få debatten ned på et niveau, som jeg synes er meget, meget ærgerligt. Jeg vil gerne appellere til, at vi har en sober debat om det forslag her.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg må gøre opmærksom på, at reglerne for korte bemærkninger er sådan, at man skal rette henvendelse til den sidste ordfører. Men nu er der tilsyneladende kommet en ordveksling i gang mellem hr. Jørgen Winther og fru Margrete Auken, så nu får fru Margrete Auken lov til at komme med en kort bemærkning. Det skal efter reglerne være til den sidste ordfører.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Ja, men da formanden tillod noget andet, må jeg have lov at svare.

Jeg vil godt sige, at jeg udtrykkeligt sagde, at det forslag, der lå, ikke havde noget med det her at gøre. Jeg sagde, at det eneste, der ville batte noget – der ville batte noget – hvis man vil have flere organer, er det forslag, jeg kender derfra. Jeg har ikke sagt, at Dansk Folkeparti har fremsat det for at få flere organer. Deres kynisme eller afstumpehed, eller hvad man nu vil kalde det, ligger et andet sted. Jeg har ikke sagt, det var derfor – bare for at vi kan få stoppet den del af debatten. Jeg har sagt, at det eneste, der ville hjælpe noget i den diskussion, det var det. Det er en helt anden sag.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

En sådan kynisk fremstilling, som fru Margrete Auken kommer med her, nægter jeg at kommentere, men jeg kan ikke lade være med at gå på talerstolen alligevel. Debatniveauet er for lavt. Det siger mere, synes jeg, om SF og fru Margrete Auken, end det siger om Dansk Folkeparti.

Annie Lunde Hansen (CD):

Da vores ordfører, fru Yvonne Herløv Andersen, ikke kan være til stede, skal jeg forelægge hendes sag her.

Jeg vil godt sige, at det er et etisk og meget stærkt følelsesladet gebet, som forslagsstillerne bevæger sig ind på med dette beslutningsforslag, men i CD tror vi, det er udmærket at få gang i en fornyet debat om organdonation. Der er meget, der kan have ændret sig i folks opfattelse, siden loven blev gennemført.

Set fra et strengt rationelt udgangspunkt kan man jo sige, at en afdøds ønsker om at være organdonor skal respekteres på linje med enhver anden lovformelig testamentarisk bestemmelse. Et testamente opretter man vel netop for at sikre, at det er den afdøde selv og ikke de efterladte, der kommer til at bestemme.

Men det er en klar opfattelse i CD, at en lovændring på et så følsomt etisk område ikke må hastes igennem, og når tiden er inde, er det ønskeligt, at der bliver så bredt et flertal bag en lovændring som overhovedet muligt. Noget tyder desuden på, at der også skal ske noget med sygehusenes praksis på området.

Der finder angiveligt et spild sted, og der vil nu blive iværksat en grundig undersøgelse af Scandiatriplant på Skejby Sygehus. Det ville bestemt også være godt at få resultatet af den undersøgelse før en lovændring. Det kan være med til at skabe den tillid og tryghed, der er behov for omkring den type sager. Under alle omstændigheder skal der lovgives hensynsfuldt, og hele området skal belyses.

Her og nu mener CD altså ikke, man skal gå videre. Derfor kan vi ikke støtte beslutningsforslaget.

Så vil jeg gerne have lov at vende papiret og sige ud fra en personlig oplevelse, at det værste, man kan blive udsat for, er at stå på et sygehus med sit unge, døde barn og der så gøres forsøg på at presse forældrene, der er i en sådan situation, at de ikke kan overskue den. Jeg var glad for, at de spurgte min datter, før de spurgte mig. Derfor kunne jeg blive fri for at få spørgsmålet.

Jeg ved ikke, om det er noget, man kan lovgive om, men det er i hvert tilfælde en situation, som ingen på et hospital skal sætte forældre i, hvis ikke forældrene selv vil.

Søren Søndergaard (EL):

Da vores ordfører på området desværre ikke kan være til stede, skal jeg sige, at Enhedslisten støtter beslutningsforslaget. Vi mener, at enhver skal have ret til at bestemme over sin egen krop, og at det også bør gælde efter døden. Hvis en afdød har udfyldt et organdonorkort, skal vedkommendes ønske respekteres. Hele organdonorbegrebet bliver uden mening, hvis man ikke tager den enkeltes beslutning alvorligt.

Jeg vil så godt på egne vegne tilføje, at jeg synes, det må være muligt måske med en mere fleksibel afkrydsningsmulighed på organdonor-

kortet, forstået på den måde, at der burde være mulighed for at vælge at give en ubetinget tilladelse eller en tilladelse betinget af, at der ikke kommer indsigelser fra nærmeste pårørende, fordi den enkelte må have mulighed for at overveje, hvor meget hensyn man skal tage til de efterladte. Det vil måske i virkeligheden også være med til at afhjælpe det problem, der består i, at der er så få, der har tilmeldt sig, for mange af dem, som ikke har tilmeldt sig, stiller sig netop spørgsmålet: Hvad vil de efterladte sige? Hvordan vil de efterladte reagere? Det synes jeg måske var noget, man burde overveje.

Men som udgangspunkt støtter vi forslaget.

Tom Behnke (FP):

Jeg skal indledningsvis oplyse, at Fremskridtspartiets folketingsgruppe i denne type spørgsmål er frit stillet. Jeg skal samtidig oplyse, at Fremskridtspartiets folketingsgruppe er enig om at støtte forslaget, så det er en samlet gruppe, der, trods det at vi er frit stillet, mener, at dette forslag er et godt forslag.

Det, der er det vigtige, er ikke, som en ordfører sagde, at vedtage et forslag, der sikrer flere organer til organdonation. Det er jo ikke det, der ligger i forslaget. Det kan godt være, det bliver en konsekvens af forslaget, men det er ikke det, der er meningen med forslaget. Meningen med forslaget er, at man sikrer, at afdødes vilje sker fyldest, og det er det, der er det principielt rigtige i det her forslag.

Fremskridtspartiet støtter forslaget, fordi vi har den overbevisning, at det, man beslutter sig for i live, også skal respekteres, når man dør. Derfor er det væsentligt, hvis man har udfyldt et donorkort, at de pårørende så også respekterer det. Alene det, at lovgivningen er indrettet på en sådan måde, at de pårørende skal respektere det, vil jo også betyde, at de pårørende ved, at det er sådan. De pårørende bliver altså ikke stillet over for et valg. De pårørende skal ikke træffe et valg. Det har den afdøde selv gjort, og lovgivningen foreskriver, at så skal de efterladte ikke blande sig i det spørgsmål. Man kommer altså ikke i det dilemma som pårørende, at man skal til at tage stilling til det. Det skal man ikke, for man kan ikke tage stilling til det. Det har afdøde selv gjort.

Der er ingen tvivl om, at når man står i situationen, er det garanteret verdens sværeste beslutning at skulle træffe, ingen tvivl om det. Jeg håber aldrig nogen sinde, at jeg selv kommer i den situation. Jeg håber heller ikke, at andre

kommer det, men det er der nu engang mennesker der gør. Der er folk, der kommer i den situation, og i dag er de så i den situation, at de er nødt til at skulle træffe en beslutning, og det er det allersværeste tidspunkt at gøre det på.

Derfor bør det selvfølgelig være sådan, som Fremskridtspartiet også tidligere har foreslået, at man som borger i det her land gør op med sig selv og med sin familie: Vil man, eller vil man ikke lade sine organer donere, når man dør? Så kan beslutningen blive truffet på et tidspunkt, hvor der ikke er alle mulige andre følelser blandet ind i det, som gør det meget svært at træffe en beslutning. Så kan man træffe beslutningen i ro og mag og gøre op med sig selv, om man vil eller man ikke vil.

For mit eget vedkommende har jeg truffet beslutningen. Jeg har udfyldt et donorkort, og jeg har informeret min familie om, at jeg har gjort det, og jeg forventer, det bliver respekteret. Men jeg kan jo ikke vide det, og jeg har selvfølgelig heller ikke nogen muligheder for at sanktionere det, hvis de ikke gør det.

Jeg er glad for, at ministeren nævnte, at Fremskridtspartiet tidligere har fremsat forslag om organdonation, og jeg kunne næsten høre på fru Dorte Bennedsens indlæg her, at det måske er tid for, at vi genfremsætter forslaget. Jeg kunne forstå, at fru Dorte Bennedsen synes, at debatten om, hvordan vi får flere til at udfylde kortet, også ville være væsentlig at tage, måske endda mere væsentlig end forslaget her. Så det kan godt være, vi i Fremskridtspartiet skal genfremsætte forslaget, og det vil vi så gøre til oktober.

Så kan jeg ikke lade være at hæfte mig ved, hvad den konservative ordfører, hr. Tom Beck, sagde. Han har oplevet, at der er mange, der faktisk har den holdning, at det ikke kan betale sig at udfylde et donorkort, for de pårørende kan alligevel omgøre beslutningen, og derfor er der mange, der lader være med at udfylde et donorkort i første omgang.

Se, det er jo i sig selv det allerallerbedste argument for at støtte det her forslag, at vi på den måde her meddeler officielt til de pårørende: Hvis afdøde har udfyldt donorkort, skal man respektere det. Det behøver man ikke bekymre sig om eller tage stilling til. Det er allerede sket. Det har den afdøde gjort på et tidspunkt, hvor vedkommende gjorde det op med sig selv.

Så på alle måder kan vi i Fremskridtspartiet støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Jeg kan forstå på hr. Tom Behnkes indlæg her, at han har hørt, hvad jeg har sagt, også hørt, at en stor del af mig har forståelse for dette her. Det er utrolig vanskelige problemer.

Det, som er mit grundlæggende problem – jeg kan være enig i meget af det, hr. Tom Behnke sagde her – er, at det er utrolig nemt at stå på denne talerstol og om nogle dage at trykke på en klokke og stemme og sige, at sådan skal verden se ud. Når jeg har bestemt, at jeg vil være donor, skal min mand, skal mine børn ikke kunne omgøre det. Jeg kan være helt enig.

Men virkeligheden ser anderledes ud. Om et år, om en måned står der altså nogle læger og nogle sygeplejersker med en person, der er hjernedød, og som har tilmeldt sig donoregisteret, hvor de pårørende er lodret imod.

Det er i den forbindelse, jeg synes, at det er interessant at se, hvad der er sket i Sverige, hvor man jo har den lovgivning, forslaget her beder om. Hvad gør de i Sverige? De siger, jamen i de situationer gennemtvinger vi heller ikke. Vi kan ikke pålægge lægerne at skulle udføre det, som vi – undskyld mig udtrykket – så nemt står her og beslutter.

Det er nogle vanskelige, svære etiske problemer, og det er vi nødt til at tænke igennem.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg er helt enig, og jeg mener heller ikke, at man med forslaget her skal påtvinge sundhedspersonalet at gøre det ene eller det andet. Men det, jeg er helt fast overbevist om, er, at hvis forslaget her blev gennemført, så de pårørende på forhånd ved, at det ikke er et anliggende, de skal blande sig i, så vil langt de fleste end ikke overveje at blande sig i det.

Allerede dér er vi nået et langt stykke ad vejen. Men vi vil ikke kunne undgå situationen – det er jeg helt enig med fru Dorte Bennedsen i – hvor der er pårørende, der til trods for det vil modsætte sig det, og i den situation er jeg helt enig i, at det bør være sundhedspersonalet, der vurderer, hvad der så skal ske. Hvis sundhedspersonalet mener, det er for hård en belastning at gennemføre afdødes ønske, lader man være med at gøre det. Det må være op til sundhedspersonalet i den enkelte situation at vurdere.

Men jeg er ret overbevist om, at forslaget her vil have en god effekt, en positiv effekt med

hensyn til, at vi måske undgår mange af de spekulationer, og at man i den svære situation skal træffe en kedelig beslutning.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Tre korte bemærkninger til hr. Tom Behnke. Først fru Margrete Auken.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Altså med den sidste tilføjelse lyder det, som om det er nogenlunde den situation, vi har i dag, hvor sundhedspersonalet er i stand til at skønne: Hvad gør vi her?

Det er altså krisesituationer, vi står over for. De af os, der har siddet hos – jeg har ikke prøvet det personlig som berørt pårørende, men jeg har minsandten prøvet det som præst og som rådgiver – ved, at der sidder man altså i en alarmsituation. Det er jo ikke mennesker, der dør af sygdom og sådan noget. Det er folk, der er i ulykke. Altså det er frygtelige situationer, vi er i, og dér ville det jo være forfærdelig hjerteløst, hvis man gik ind og sagde, at der var nogle andre principper, der skulle gå forud for det hensyn, der skal tages i denne her situation.

Dér er det, vi skal sikre os, at sundhedspersonalet kan beskyttes mod, at det tvinges igennem. Det er jo ikke noget, man bare gør. Den stik modsatte viden er jo til stede på de afdelinger, hvor man har meget med døden at gøre: Man ved, hvor vigtigt det er, at de pårørende er der hele tiden, og at de måske selv gør den døde i stand. Det er jo en rådgivning, der meget klart går en anden vej, og det var den viden, som vi godt ville have med ind, da vi havde med det her at gøre.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Hr. Tom Behnke siger, at hvis de pårørende får et signal ved, at det her forslag gennemføres, vil det have en effekt.

Dér er jeg nødt til at sige: Det her forslag handler om dem, der har tilmeldt sig donorregistret, og ifølge oplysninger fra sundhedsvæsenet er det ekstremt få pårørende, der modsætter sig dette. Der har været den effekt, at man har tilmeldt sig donorregistret, og så er der altså nogle ganske få, som på trods af dette ikke kan bære det, og dér mener jeg ikke, at det vil være etisk eller på anden måde forsvarligt at trumfe det igennem, hverken over for de pårø-

rende eller over for det sygehuspersonale, der skal køre det igennem.

Det, der er diskussionen, er, hvordan vi får nogle flere til at tilmelde sig, og det var derfor, jeg tillod mig at sige – og jeg håber ikke, at forslagsstillerne misforstår mig – at det er et lidt teoretisk forslag, for jeg synes ikke, det er det, det handler om. Det handler om, hvordan vi får nogle flere til at tilmelde sig og sige: Jeg vil godt i påkommende tilfælde være organdonor. Det er meget mere interessant, end om nogle pårørende i uhyre få tilfælde modsætter sig afdødes ønske meldt gennem donorregistret.

(Kort bemærkning).

Annie Lunde Hansen (CD):

Jeg vil gerne spørge hr. Tom Behnke, om han tror, at alt det personale på de danske sygehuse, som er ansat i de intensive afdelinger, egner sig til at rådgive de efterladte i sådanne vanskelige situationer, for jeg tror, at der skal meget uddannelse til, også inden for psykologi og sådan noget.

Selvfølgelig kunne det da lette, hvis alle mennesker havde lavet deres testamente, men det er nu ikke alle mennesker, der gør det, og derfor vil jeg tillade mig at spørge, om man ikke skulle tage fat i hele uddannelsen af personalet, så det var klædt på til at rådgive i sådanne situationer.

Tom Behnke (FP):

Det er dog meget, vores sundhedspersonale skal lære, og jeg tror, det fører for vidt, hvis vi går ind i en diskussion om, hvilken uddannelse sundhedspersonalet skal have, men jeg kan ikke være uenig med fru Annie Lunde Hansen. Men når jeg ser på det her forslag i forhold til fru Dorte Bennedsens korte bemærkning, er jeg også enig i, at det, der er det vigtige, er, at vi får flere til at tage stilling og flere til at tilmelde sig. Og det var det, Fremskridtspartiets forslag gik ud på, og det vil jeg nu bebude at vi vil genfremsætte, for det lyder til, at det vil kunne få en varm modtagelse, når det kommer til oktober, og det glæder vi os til.

Men det, man også skal huske på, er, at det, vi behandler i dag, er et beslutningsforslag. Det er ikke et lovforslag, det er et beslutningsforslag, og meningen med det er jo, at regeringen, hvis beslutningsforslaget bliver vedtaget, får tid til at udfærdige et egentligt lovforslag eller lave de administrative forskrifter, der skal til.

Det får regeringen tid til at gøre på den rigtige måde, og regeringen får også tid til at undersøge, hvilke erfaringer man har i Sverige.

Det vil sige, at det, vi gør med beslutningsforslaget her, er at træffe en principbeslutning om, hvad det er, Folketinget ønsker, og derefter pålægge regeringen at lave et lovforslag, der opfylder principperne i det, vi ønsker.

Så kan man godt medtage en masse forbedringer, og man kan godt tage en længere diskussion til den tid, og det vil der garanteret også komme, men for Fremskridtspartiet at se er det her en principbeslutning om, at vi ønsker at respektere og efterkomme det ønske, som er fremsat af den afdøde, mens den afdøde var i live, og det er vores opfattelse, at de pårørende så vidt muligt skal respektere den beslutning, som den afdøde har truffet.

Tove Videbæk (KRF):

Ethvert menneske er i sin fulde ret til at disponere over såvel sin egen krop som sine egne organer, og det bør være den enkeltes suverænt selvstændige beslutning, om vedkommende vil donere sine organer eller ej.

Hvis et menneske over 18 år har skrevet under på at ville donere sine organer, bør denne underskrift regnes for lige så bindende som en underskrift i et testamente. Et testamente kan ikke uden videre omstødes af efterladte, og et testamente vedrørende organer bør heller ikke kunne omstødes, men bør respekteres som afdødes sidste ønske, afdødes testamente.

Samtidig med, at mennesker melder sig som organdonorer, bør de selvfølgelig opfordres til at orientere og forberede deres pårørende, altså informere dem om, hvordan sagerne står, i god tid og på en god måde, således at de pårørende ikke bliver forskrækkede og får lagt yderligere tyngde på den byrde og den sorg, som de i forvejen føler i forbindelse med en pårørendes dødsfald.

Jeg er da også sikker på, at hvis et familiedlem for nemmer, at resten af familien er imod eller bedrøvet over vedkommendes beslutning om at være organdonor, vil vedkommende igen overveje sagen af hensyn til familien og herefter beslutte at stå fast og skriftligt melde sig som organdonor eller ombestemme sig. Familier og pårørende vil da være informeret og kan forberede sig på situationen, hvordan den nu end bliver.

Her vil jeg så tilføje, at jeg er enig med forslagsstillerne, for så vidt angår det skriftlige til-

sagn. Et mundtligt tilsagn kan ikke bruges til noget som helst i denne forbindelse, mener vi derimod.

Kristeligt Folkeparti mener, at kun mennesker, der medvidende, bevidst og ved deres fulde fem har besluttet sig for og skrevet under på, at de ønsker at donere deres organer, bør bruges som organdonorer. Vi mener ikke, at et mundtligt tilsagn eller pårørendes tilsagn kan bruges til noget som helst, hvis ikke den pågældende selv har skrevet under og givet tilsagn.

Med dette fritager man også pårørende for den traumatiske situation, det må være ved et dødsleje at skulle tage stilling til, om et døende familiemedlem, en far, en mor, en søn, en datter, eventuelt skal være organdonor.

Man kan også forestille sig situationer ved dødslejer, hvor familiemedlemmer vil være uenige og ved dødslejet skændes om, hvis mening der er den rigtige.

Disse tilfælde vil vi helt eliminere og skåne familien for ved at sige, at kun vedkommendes eget skriftlige tilsagn kan regnes for et tilsagn om at være organdonor.

Kristeligt Folkeparti er enig med forslagsstillerne i, at der er brug for mere klarhed i loven om organdonation. Vi er også enige i, at den enkelte i langt højere grad end nu selv bør være i stand til at træffe den endegyldige beslutning.

Til fru Dorte Bennedsen: Nej, vi er bestemt ikke alle her enige om, at det, som dette drejer sig om, er at skaffe flere organer til donation. Det står der i øvrigt heller ikke et eneste ord om i beslutningsforslaget eller i bemærkningerne dertil.

For Kristeligt Folkeparti drejer denne debat sig om respekt for et døende menneskes sidste ønske og om hensynet til de efterladte pårørende, og vi ser da også frem til en god behandlingsproces i udvalget, hvor vi får undersøgt de forskellige vinkler på sagen nærmere.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Fru Margrete Auken som privatist.

Margrete Auken (SF):

Jeg savner i grunden de debatter, vi havde for en del år siden, hvor vi også havde møder med Det Etske Råd, og hvor vi havde tid til at beskæftige os længe med en problematik, for når jeg tager det sidste indlæg fra fru Tove Videbæk her, synes jeg, det er ganske skræmmende, at der bliver sagt, at det specielt er det skriftlige tilsagn, der skal gælde. Mundtlige tilsagn kan

være mindst lige så vigtige, og der kan være det gavnlige ved dem, at man kan være sikker på, at sagen er drøftet igennem i familien, hvor et skriftligt tilsagn kan være givet, uden at de pårørende aner det, og derfor kan de komme til at stå i en meget vanskelig situation.

Det er jo altid dramatiske dødsfald, vi har at gøre med her. Det er jo ikke rolige dødsfald, der giver anledning til de her situationer; det er dramatiske dødsfald. Og i den krise, som de pårørende er i i sådan en situation, er de pårørende de nærmeste medmennesker, der skal hjælpes.

Etik er aldrig et spørgsmål om selvbestemmelse, vil jeg også sige til fru Tove Videbæk. Etik handler altid om, hvordan man behandler andre. Selvbestemmelse indgår i vores diskussioner om lykke og i andre sammenhænge, men medmindre vi taler om, at mennesker skal beskyttes mod overgreb, er selvbestemmelse et irrelevant begreb i etikken, og det gælder i og for sig alle etiske valg.

Derfor kan man i det valg, der drejer sig om, hvorvidt man skal sige til de pårørende, at man tager de og de organer, for det har den afdøde sagt at man kan, især hvis det er skriftligt, sagtens komme i den situation, hvor der slet ikke er snakket om det, og så sidder de pårørende i panik og forfærdelse over det, de er med i.

Så er det først og fremmest sundhedspersonalets gehør, jeg vil appellere til, og det er selvfølgelig det, man skal gøre meget mere ud af at uddanne hos de grupper, der skal have med disse mennesker at gøre. Og dér vil jeg altså igen bekræfte det, som fru Anne Baastrup sagde, og det var et punkt, som vi var enige om i SF's gruppe: at der skulle gøres meget mere ud af, at den afsked, som man kunne tage med den døende, blev noget, der kom stærkt frem, så man kunne få tid til at hente præsten, hvis det ønskedes, og så det kunne håndteres, uden at det blev sådan, at i samme øjeblik man havde sagt ja, gik den store ballade i gang, hvor lidt for mange har oplevet, at de sad fortabte udenfor og så, at de pludselig var irrelevante i den sammenhæng.

Det kan der gøres mere ud af, og jeg tror, mange flere mennesker ville være trygge ved at melde sig, hvis de kunne se, at den dramatiske situation var der taget hånd om, og vidste meget mere om det og kunne sikre sig, at de kunne være sammen med den døde bagefter – hvad man som sagt ved på de afdelinger, hvor man er vant til at have meget med folk, der dør, at

gøre – og hvis de kunne sikre sig, hvad jeg bestemt synes man kunne overveje muligheden af: at hvis det drejer sig om organer, der ikke omfatter, at der skal slukkes for en respirator i forbindelse med indgrebet – og det vil sige, at man selvfølgelig ikke kan tage hjertet eller lungerne, men muligvis nyrerne – at man så lukkede igen og så slukkede for respiratoren, når de pårørende var til stede, og altså på en helt anden måde satte de pårørende i centrum i hospitalets overvejelser over, hvordan man får mennesker til at føle sig trygge og taget hånd om i denne situation.

Det er det, jeg synes vi skal samle os om her: at de mennesker, man skal tage hensyn til, når man står over for det her, er altså de pårørende.

Dermed være ikke sagt, at det skal gælde hvem som helst, der kommer og kalder sig en pårørende. Der kan være lidt fjernere pårørende, en fætter eller en svoger, eller hvad ved jeg, hvor man kan sige, at det er ikke relevant, at det skal ind.

Der kan også være sådanne situationer, som jeg har været konfronteret med, hvor jeg har drøftet det dagen igennem med f.eks. meget religiøst fanatiske familiemedlemmer, hvor der næsten kan opstå krig mellem familien og den døende om, hvordan det skal være.

Jeg synes, det er svært, og vi kan i den situation ikke bare lave regler, som altid undtager de vanskelige valg og beslutninger, og en gang imellem må man vel sige, at selv om det er fanatisk religiøse eller gale forældre eller ægtefæller, er det alligevel stadig væk dem, der sidder tilbage med smerten over at miste i den dramatiske situation, som der her er tale om, når der er en, der er ved at dø. Det er jo ikke de rolige dødsfald. Og dér må man igen sikre sig, at det optimale gehør kan være til stede, så i hvert fald de nærmeste pårørende ikke kommer skadede og ødelagte ud af et valg fra den dodes side, som ville hjælpe og gavne med hensyn til at holde liv i nogle mennesker, men som i virkeligheden får det til følge, at de pårørende bliver skadet og såret og forulempet.

Derfor har vi i øjeblikket en god lov på det her punkt, men som sagt kan den forbedres ved, at sundhedspersonalet bliver meget mere opmærksomt, og dér kan man altså lære af den neonatale afdeling og kræftafdelingen på Rigshospitalet og af den afdeling, hvor de aidsdøende er. Der er meget, der kan gøres bedre, og jeg tror også, det kan medføre, at der bliver flere donorer, hvis vi synes, dét er ønskeligt; det er

jeg såmænd selv en gang imellem i tvivl om. Jeg er ikke sikker på, at det er den lykkelige vej at gå, men det er en anden side af sagen.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Til fru Margrete Auken: Det er korrekt, at etik ikke bare handler om selvbestemmelse, men det er jo heller ikke det, vi taler om her. Vi taler om, at etik handler om at vise respekt for et andet menneskes beslutning.

Vi taler om at vise respekt for de pårørende, de efterladte, tage hensyn til dem, tage hensyn til dem ved at lette byrden for dem. De er i en meget vanskelig situation. Vi vil gerne lette byrden for dem, så de ikke skal tvinges til at beslutte, til at stå i et valg. Vi vil gerne lette byrden for dem, så de ikke skal beslutte på vegne af afdøde eller døende. Vi vil gerne lette byrden for dem, så de ikke skal risikere at blive uenige i familien, fordi nogle mener det ene, og nogle mener det andet. Beslutningen er taget, så de kan sætte sig og være sammen omkring den afdødes leje og give rum for deres sorg.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Ministeren har ret til at få ordet, hvis han ønsker det med det samme, sådan er reglerne.

Sundhedsministeren (Carsten Koch):

Det, der kalder mig op, er blot nogle af de bemærkninger, som fru Tove Videbæk førte frem, hvor jeg har meget vanskeligt ved at se, hvilke problemer der løses ved den konstruktion, som fru Tove Videbæk beskriver. Hvis det, fru Tove Videbæk siger, er, at ved at få denne her regel igennem om, at de pårørende ikke kan nedlægge veto, slipper de pårørende for at tage stilling i en meget ubehagelig situation.

Jamen lige præcis konsekvensen af det er jo, at man så påfører personalet på sygehuset den meget ubehagelige beslutning om at gå ind og effektuere den afdødes ønske i konflikt med de efterladte, med de pårørende. Vil det ikke være en særdeles traumatisk oplevelse for de pårørende? Jeg kan bare ikke se, at den konstruktion, som fru Tove Videbæk beskriver, løser noget som helst problem.

Mit grundlæggende synspunkt på forslaget er, at det intet problem løser. Det er ganske få tilfælde, vi taler om, men lad os nu tale om de tilfælde. Hvad er det så man løser? Ja, man tvinger sundhedspersonale til at effektuere afdødes sidste ønske, som i visse situationer

kan være lodret i strid med de efterladtes, og så påtvinger man altså sundhedspersonalet at gå ind, skære igennem og tvinge de efterladte til at acceptere den afdødes sidste vilje.

Hvad er det for nogle situationer? Er de yndefulde? Vil det være nogle, som de efterladte vil være tilfredse med? Man løser intet problem med det her. Jeg mener kun, der er én vej, og det er at sige, at hvis man vil donere sine organer, så hører det med til den beslutning at tage en meget dybtliggende diskussion med sine pårørende, så man kan være klar over, at det altså er en beslutning, man træffer i fællesskab. Alt andet er skrivebordskonstruktioner, som intet har med den konkrete virkelighed at gøre.

Margrete Auken (SF):

Fru Tove Videbæk sagde, at selvbestemmelse kun er en del af det. Nej, selvbestemmelse er slet ikke en del af det. Selv beslutninger, der tilsyneladende berører én meget, hvis det er etik, vi snakker, drejer sig kun om, hvad de gør ved andre mennesker. Man kan gøre noget, der kan være dumt over for én selv, ens lykke, og hvad ved jeg. Det er ikke uetisk at gøre noget, der skader én selv. Derfor hører det med i det, at hvis vedkommende har modsat sig at være organdonor, så respekterer vi de ønsker. Det gør vi jo, og det er der ingen diskussion om.

Jeg har det på samme måde, hvis folk har modsat sig en kirkelig begravelse. Det kunne da ikke falde mig ind ikke at respektere det, heller ikke hvis det er de efterladtes ønske. Det kunne det altså faktisk ikke. Det skal respekteres i den situation.

Men her står vi over for, at man vil gøre noget ved nogen, ved en person, hvor familien siger: Det her kan vi ikke holde til.

Jeg tror virkelig, som sundhedsministeren sagde, at man skal sikre sig, at man får meget bedre samtaler om det, og der vil jeg godt føje til, at hvis vi ind i det drager en samtale om, hvordan den situation kan blive, så bliver den ikke så forfærdelig. Jeg ved, at mange er meget tilbage for det for ikke at udsætte deres pårørende for i givet fald at skulle være med til noget, som er oprivende, og efter mange af de historier, som jeg har fået, om, hvordan det er foregået, ville jeg ikke ønske mine pårørende at komme i en sådan situation.

Jeg ved, det har holdt mange tilbage, så de siger: Det kan jeg ikke påføre min familie. Det er i forvejen forfærdeligt, og så pludselig kommer de hu hej, vilde dyr, og tjubang, og så skal de

pårørende sidde fortabte ude på gangen, mens der altså bliver ringet og regeret og gjort ved. Hvis man kan fortælle, at man også kan få det til at blive en i dramaet smuk begivenhed, altså som en begravelse kan være en smuk begivenhed i et drama, kan det her også gøres fredfyldt. Hvis det tages med i den samtale, så tror jeg det kunne lindre meget.

Jeg vil virkelig appellere til, at det er den vej, man går, for den har det maksimale hensyn til andre i sig, i stedet for man pludselig kommer og siger rent principielt og den fortvivlende selvbestemmelse, som virkelig ikke giver mening i disse sammenhænge.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Fru Tove Videbæk sagde, at vi skal beskytte den afdødes ønske. Vi skal beskytte de pårørende for et vanskeligt valg. Jeg tror ikke, der er nogen, der er uenig. Men det, fru Tove Videbæk glemmer, er, at der altså også er pårørende, der på trods af vores lovgivning, eller vil nogen sige måske på trods af sund fornuft, alligevel protesterer. De ved, at deres afdøde slægtning har tilmeldt sig, de ved, at de ikke har nogen indsigelsesret, og alligevel kan de ikke bære, at der skal være tale om organdonation. Hvad gør vi i den situation?

Det er jo præcis det, de svenske erfaringer har lært os. Sverige har den lovgivning, som beslutningsforslaget her gerne vil have, og alligevel oplever man i Sverige, at der er folk, der protesterer. Vi har nogle relativt få, der protesterer, når der er tale om, at vedkommende har været tilmeldt et donorregister.

I Sverige har man lovgivning, og fordi det er et dybt personligt, menneskeligt problem, er der alligevel folk, der siger, at det her kan de ikke bære. Hvad gør svenskerne? De gør selvfølgelig det strengt fornuftige, at det accepterer de; de tvinger det ikke igennem.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Til fru Dorte Bennedsen: Da fru Dorte Bennedsen tidligere i debatten omtalte det her beslutningsforslag, sagde fru Dorte Bennedsen, at den situation, at pårørende, de efterladte, kunne bestemme noget andet, end den afdøde havde gjort, var en teoretisk situation, som nærmest aldrig opstod, og derfor var det her forslag faktisk helt unødvendigt. Det vil jeg bare lige referere til.

Sundhedsministeren og fru Margrete Auken kom ind på den situation også ved dødslejet, og der vil jeg så egentlig gentage det, som jeg sagde i min ordførertale, nemlig at jeg vil opfordre til og jeg håber, at vi kan finde en eller anden struktur i det, således at samtidig med, at mennesker melder sig som organdonorer, opfordres de på en eller anden måde til at orientere og forberede deres pårørende og i god tid og på en god måde informere dem om, hvordan sagerne står, sådan at de pårørende ikke bliver forskrækkede osv., men så de er informeret og kan forberede sig, så de situationer, som sundhedsministeren netop opridsede, ikke opstår.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg vil gerne stille spørgsmål til fru Tove Videbæk, hovedsagelig ud fra de mange korte bemærkninger, der var til fru Tove Videbæk, for jeg synes, at der var en enkelt ting, som fru Tove Videbæk ikke rigtig kom rundt om.

Det, man taler meget om her, er jo det etiske, det er hensynet til de pårørende. Men når vi taler om etik, hvad er det så, vi tager hensyn til? Er det afdødes ønsker eller de pårørendes ønsker?

Hvis det er sådan, som nogle ordførere har givet udtryk for, at det er de pårørendes ønske, man skal tage hensyn til, skal det så kun gælde den ene vej, eller skal det gælde begge veje? Hvad nu hvis afdøde har et donorkort, hvoraf fremgår, at han ikke vil afgive sine organer, og familien siger, at det synes de alligevel skal være tilfældet, skal man så også dér respektere det og sige, at organerne gerne må doneres?

Hvis det er hensynet til de pårørende, der skal gælde som en etisk hovedregel, så bør den vel gælde begge veje.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Ja, jeg sagde, at det nærmer sig at være et teoretisk problem, for der er meget, meget få tilfælde, hvor de pårørende modsætter sig det, når den afdøde har meldt sig til donorregistret. Det sagde jeg, for det er det, det her beslutningsforslag handler om.

Det handler specifikt om de mennesker, der har tilmeldt sig donorregistret, det vil fru Tove Videbæk kunne forvise sig om ved at læse forslagens bemærkninger, og lige præcis for den gruppe er det meget, meget få mennesker, der faktisk modsætter sig.

Derfor sluttede jeg også min tale med at sige, at jeg faktisk synes, at i stedet for at bruge kræfter på at lave denne lov om, skulle vi bruge kræfterne på at diskutere, hvordan vi får flere til at melde sig til det register, hvordan vi får flere til at afklare med sig selv og deres familie, at de vil, eller de eventuelt ikke vil, være donorer.

Jeg synes, det er nok så interessant en debat.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Skal vi lige give en lille kort dispensation til fru Tove Videbæk, fordi der er så mange? Ordførerrækken er jo egentlig forbi, men lad os være meget demokratiske.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Der var konkrete spørgsmål til mig fra hr. Tom Behnke, og dem vil jeg da gerne svare på.

Hr. Tom Behnke spurgte om til hensynet til de pårørende, og der mener vi absolut, at vores indstilling til denne sag netop viser respekt for afdødes egen beslutning og tager hensyn til de pårørende.

Hr. Tom Behnke spurgte så, om det også gjaldt den anden vej, og der vil jeg da sige, at vi, ligesom jeg også sagde i min ordførertale, mener, at kun mennesker, der medvidende, bevidste og ved deres fulde fem har besluttet sig for og skrevet under på, at de ønsker at donere deres organer, bør bruges om organdonorer.

Så også i den situation bliver der taget hensyn til både afdøde og efterladte.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Og så er det hr. Jørgen Winther som ordfører for forslagsstillerne.

Jørgen Winther (V):

Jeg vil gerne sige tak for de utrolig mange positive og gode bemærkninger, der har været om det her forslag, og også for den, synes jeg, virkelig meget gode og indsigtfulde debat.

Vi er lidt langt fremme i samlingen, og der er mange forskellige uafklarede spørgsmål. Derfor må det være klart, tror jeg nok, men jeg vil alligevel sige det, at det her forslag vil vi gensætte efter sommerferien, således at vi har mulighed for at gøre det rigtig færdigt på den helt gode måde.

Det her er jo et forslag, der drejer sig om, at der er afgivet et skriftligt tilsagn; det drejer sig ikke om det mundtlige tilsagn. Der er jeg enig

med mange af dem, der har sagt, at det har noget at gøre med etik, for det, der er væsentligt for os tre, der er kommet med forslaget, er, at vi gerne vil give udtryk for, at vi vil respektere den afdødes sidste ønske angående organerne. Det er det væsentlige.

Så kan det godt ske, at det vil få den effekt, at der er endnu flere, der så ønsker at skrive et organdonortestamente, for sagen vil nok være, at hvis man ved, at ens organdonortestamente bliver respekteret, er der også et større incitament til at ville skrive et.

Hvis vi ser på selve organdonorsituationen, så vil jeg sige, at det jo er interessant, at der i Spanien er tre gange så mange organdonorer pr. million indbyggere, som der er i Danmark, og at der i Norge er ca. to gange så mange, og i Finland er det også noget med to gange så mange. Danmark ligger meget, meget lavt, når vi ser på, hvor mange organdonorer vi har pr. million indbyggere.

Hvis vi nu ser på de forskellige partier, så tror jeg, det vil være typisk, at i mange partier vil der være forskellige holdninger, og det gælder i øvrigt også i Venstre. Der vil være nogle få, der vil stemme imod det her forslag, hvor mange tør jeg ikke rigtig sige, men jeg er alligevel meget positivt overrasket, når jeg nu hører de forskellige meldinger, for det er faktisk kun fra det store parti, Socialdemokratiet, at man i dag har hørt ikke sådan en klar afvisning, men noget, der nærmest kan opfattes som afvisning.

Dog har jeg opfattet, at fru Dorte Bennedsen har givet udtryk for nogle overvejelser og nogle positive tilsagn om, at vi skal ind i en videre dialog osv. Jeg opfattede det mere, som at det var ministeren, der var afvisende, end at det var den socialdemokratiske ordfører, og der kan vi jo så have så mange forskellige holdninger.

Men alt i alt er Socialdemokratiet overvejende imod, mens CD vil overveje lidt længere og se hvordan.

Ellers må jeg sige, at så at sige alle andre ordførere, fra den ene side af salen til den anden side af salen, var relativt positive. Så min hovedkonklusion er, at der er langt større opbakning til det her forslag, end jeg på forhånd havde troet, og det synes jeg altså er skønt.

Det, det drejer sig om i al sin enkelthed, er jo: Hvis man har testamenteret sin ene søn et vist antal penge, den anden søn en sofa, et maleri osv. og så nogle penge til Kattens Værn, så bliver det respekteret, men hvis man har testa-

menteret sin lever eller sit hjerte og gerne vil afgive den eller det som hjernedød, så er det ikke altid, det bliver respekteret.

Der synes jeg da, at de organer, man har, er mere væsentlige og mere værdifulde end de penge, man har, og derfor er det mere væsentligt, at man overholder en testamentarisk opfattelse af, at man skal have mulighed for at afgive sit hjerte eller sin lever, frem for det med 1 mio. kr. til Kattens Værn.

Men altså alt i alt synes jeg, vi har haft en god debat, og jeg kan ikke vurdere nu, om der er flertal for det her forslag til efteråret, men jeg har i hvert fald en større forhåbning om det, end jeg havde, da vi begyndte på debatten. Så tak for de mange positive ord.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Hr. Jørgen Winther sagde her i sit indlæg, at der, hvor han sådan fornemmede måske i hvert fald kanten af en afvisning, det var fra Socialdemokratiet, og sagde så i øvrigt nogle pæne, nuancerede ord om mit indlæg. Og der er jeg nødt til at sige til hr. Jørgen Winther, at jeg tror, hr. Jørgen Winther har forstået på mig, at jeg langt hen ad vejen er enig med ham i, at man skal respektere folks ønsker.

Men det, som er mit grundlæggende problem i denne sag, er, at, ja, vi kan selvfølgelig godt have en teoretisk diskussion om, hvorvidt man skal have lov til at testamentere sine penge til Kattens Værn og sofaen til sønnen, eller hvad pokker det handler om, undskyld, det må man ikke sige på talerstolen. Jeg synes faktisk, det er væsentlig mere interessant, og det underer mig lidt – det kan jeg ikke undlade at sige – at hr. Jørgen Winther som læge ikke er optaget af, hvordan vi sikrer og prøver at påvirke en holdning i befolkningen, der gør, at villigheden til at melde sig som donor bliver større.

Vi kan se på udviklingen i lægeverdenen; de kan mere, sikkerheden bliver bedre osv. osv. Og selvfølgelig kan det være en interessant diskussion, og den vil jeg ikke afvise, og det har jeg heller ikke gjort i dag, om, hvorvidt mit ønske som donor skal respekteres, når jeg er død. Men det bekymrer mig, at vi bruger krudt på den diskussion, også fordi al erfaring jo siger, at hver gang vi rejser det her problem, så synker villigheden, uanset hvor gode intentioner vi har med det, til at melde sig som organonor.

Og derfor er min pointe ikke, at det her er uinteressant, men det er i hvert fald ikke nær så

interessant, som hvordan vi sikrer, at vi kan være med til at få en holdning i befolkningen, der over for folk med behov for organer siger: Ja, det er fornuftigt og rigtigt at melde sig som organonor.

Og jeg må indrømme, at jeg synes, prioriteringen i det, hr. Jørgen Winther har gjort her i dag, overrasker mig. Ikke fordi jeg ikke synes, det er vigtigt, at mit ønske – jeg har meldt mig til organonorregistret – bliver overholdt. Men jeg synes faktisk, der er ting, der er væsentlig, væsentlig vigtigere i de her sammenhænge. Det handler om, at nogle folk, der ellers ikke har en chance for at overleve, kunne overleve, hvis vi som politikere var dygtige nok til at koncentrere os om at prøve at skaffe en holdning i befolkningen, der gjorde, at det blev rigtigt og legitimt og ordentligt at melde sig som donor.

Jeg synes faktisk, det er en meget, meget vigtigere diskussion, end om mine børn eventuelt ville omgøre mit ønske. Jeg ville bande i min grav, hvis de gjorde det, men det er lidt uinteressant i forhold til, hvordan vi sikrer, at vi får organer nok til donation.

(Kort bemærkning).

Jørgen Winther (V):

Jamen det er rigtigt, fru Dorte Bennedsen, det er et meget væsentligt spørgsmål, og kvantitativt er det nok også mere væsentligt end det spørgsmål, vi aktuelt her nu debatterer.

Sagen er jo i al sin enkelhed, at der kun er omkring 3 pct. af os i Danmark, der har tilmeldt sig Det Centrale Donorregister trods intense, massive oplysningskampagner. Og hvis man ser på, hvor mange der gerne vil modtage et organ, hvis de får behov for det, så er det jo utrolig mange, og ser man på, hvor mange, der gerne vil afgive et organ, er det nogle færre. Det er vel en typisk dansk holdning, at man hellere vil modtage et organ end være med til at afgive et organ. Det er vel ret typisk.

Så jeg vil spørge: Hvordan kan vi få en større villighed? Jeg tror, det her forslag kan være medvirkende til at få lidt større villighed, fordi jeg har da mødt nogle patienter, der siger: Hvorfor skrive et organonor-testamente og underskrive det, når det ikke har nogen gyldighed?

Det har det jo faktisk ikke, når situationen er sådan, at hvis en 50-årig kvinde med fire voksne døtre bliver hjernedød og bare én af de fire døtre siger nej til, at moderen skal afgive organer, som hun måske har ønsket, så respekterer

lægerne jo denne enes ønske. Der kan jeg sige: Hvorfor ikke tage hensyn til de tre andres ønske, hvis de har det modsatte synspunkt?

Men det er en meget, meget væsentlig problematik, som fru Dorte Bennedsen rejser, og den synes jeg at vi under udvalgsarbejdet til efteråret skal prøve at drøfte noget mere. Vi har været inde på, om man på sygesikringskortet kunne skrive ja eller nej osv., men da vi så fik nogle beregninger fra ministeriet – jeg tror, det ville koste omkring 20-25 mio. kr., næsten lige så mange penge, som det vil koste med organtransplantationer – så var vi mange, der sagde: Det er nok en lidt for kostbar investering.

I Sverige har man sendt en direkte opfordring ud til de enkelte i de forskellige hjem, og det har da givet meget god positiv respons; måske er det en af de ting, vi kan overveje.

Men alt i alt: Tak for alle de bemærkninger der har været.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 132:

Forslag til folketingsbeslutning om anbringelse af personer til afrusning.

Af Søren Søndergaard (EL) og Frank Aaen (EL). (Fremsat 20/4 99).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Sundhedsministeren (Carsten Koch):

Ifølge beslutningsforslaget skal regeringen fremlægge en plan for, hvorledes detentionsanbringelse i videst muligt omfang afskaffes og

erstattes af afrusning i hospitalsregi eller på institutioner, hvor man har forstand på afrusning og kan skønne, om den berusede er motiveret for behandling.

Jeg vil godt indledningsvis sige, at jeg har megen sympati for intentionerne bag forslaget. Spørgsmålet om detentionsanbringelser kontra hospitalsanbringelser har været drøftet på flere møder i Alkoholpolitisk Kontaktudvalg.

På sidste møde i kontaktudvalget blev det besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe – hvis jeg skal være helt nøjagtig, så var det på næstsidste møde, men det skal ikke være afgørende, det er i hvert fald blevet besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe – som skal vurdere sagen og komme med forslag til, hvorledes man eventuelt kunne nedbringe antallet af detentionsanbringelser. Så det er altså et spørgsmål, som vi allerede er i gang med at finde en løsning på.

Det er rigtigt, at jeg tidligere ved besvarelsen af nogle folketingsspørgsmål har været forbeholdende over for, om afrusning bør foregå i hospitalsregi, men dette har jeg ikke, som forslagsstillerne anfører, gjort udelukkende af økonomiske grunde, men også fordi der er en række andre problemer med at have berusede personer indlagt på hospitalet. Det bør man nødvendigvis tage med.

De berusede, der indsættes i detentionen, er i mange tilfælde dem, som politiet ikke skønner, det er forsvarligt at køre hjem til deres bopæl, enten fordi de er så medtagne af alkohol, at politiet skønner, at de er til fare for sig selv, eller fordi de er voldelige eller optræder truende. Nogle er også blevet anholdt på grund af huspektakler og er af den grund blevet fjernet fra deres eget hjem.

Et andet aspekt er, at det langtfra er alle dem, der indsættes i detentionen, der har brug for eller er motiverede for behandling for alkoholmisbrug. Forslagsstillerne har bl.a. begrundet forslaget med, at man på et hospital eller anden institution, hvor der er ansat sundhedsfagligt personale, har bedre mulighed for at rådgive om alkoholbehandling og motivere den indlagte person til at gå i behandling.

Men i mange tilfælde med detentionsanbringelser er der blot tale om personer, som en enkelt gang har været ude for en våd tur i byen og har fået så meget at drikke, at de er blevet ude af stand til at tage vare på sig selv, eller at de kan blive til alvorlig gene for andre. Men disse personer, som ikke er gengangere i detentionen, og som i øvrigt ikke har alkoholproblemer i